

ETELÄ-SAVON HYVINVOINTIALUEEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTOA JA PELASTUSTOIMEA KOSKEVAN UUDISTUKSEN TOIMEENPANOSTA JA SITÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VOIMAANPANOSTA ANNETUN ALIN 59§:N JA ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 59§:n ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Etelä-Savon hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto lakiesitykseen.

Hyvinvointialueiden rajat eivät vastaa aiempien sairaanhoitopiirien rajoja Etelä-Savossa ja Lapissa. Etelä-Savon hyvinvointialue koostuu sekä Etelä-Savon että Itä-Savon sairaanhoitopiireistä, joilla myös kummallakin on oma keskussairaalsensa (Mikkelissä ja Savonlinnassa). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi toistaiseksi voimassa olevana mahdollisuutena, että Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueet voisivat ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystyksikköä sairaaloidensa yhteydessä. Voimassa olevassa laissa näillä hyvinvointialueilla on tämä mahdollisuus vuoden 2032 loppuun saakka.

Eduskunnan käsitellessä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lainsäädännön hyväksymistä (HE241/2020 vp) se hyväksyi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa Savonlinnan ja Kemin sairaaloiden riittävän palvelutason ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi. Eduskunnan lausumassa ei esitetty mitään aikarajaa toimenpiteille, mutta lausuman voidaan kuitenkin olettaa velvoittavan valtioneuvostoa toimiin nopeammalla aikavälillä kuin vasta siirtymäajan puitteissa.

Etelä-Savon hyvinvointialue yhtyy hallituksen näkemykseen siitä, että on perusteltua toteuttaa nyt esityksessä ehdotettu muutos lyhyellä aikavälillä, jotta Savonlinnassa saadaan enemmän varmuutta mahdollisuudesta jatkaa päivystyksikön toimintaa väestön palvelutarpeen edellyttämällä tavalla. Toiminnan yllä leijuva leima määräaikaisuudesta on huono lähtökohta kehittää palveluja väestön palvelutarpeeseen pohjautuen hyvinvointialueella tai myöskään rakentaa yhteistyöalueen aitoa yhteistyösopimusta. Kuten esityksessä todetaan, ei päivystyksen järjestäminen ole pelkästään Etelä-Savon hyvinvointialueen ratkaistava asia, vaan nimenomaan päivystyksen kokonaisuudesta ja työnjaosta sovitaan yhteistyösopimuksessa. Määräaikaisuus asettaa Etelä-Savon hyvinvointialueen jo valmiiksi heikompaan asemaan tulevissa neuvotteluissa.

Kaksi ympärivuorokautista yhteispäivystyssairaala tuottaa Etelä-Savon hyvinvointialueelle selvästi suuremmat kustannukset päivystyksen ja siihen liittyvien 24/7-palvelujen tuottamisesta ja hoitamisesta kuin niille alueille, joilla on vain yksi vastaava yksikkö. Tämä tulee huomioida rahoitusmallissa nimenomaan olosuhdetekijänä ja osoittaa tähän toimintaan tarvittavat rahat erillisenä. Rahoituslain mukaan hyvinvointialueella on oikeus lisärahoitukseen palvelujen turvaamiseksi ja tämä tulee ottaa osaksi määräaikaisuuden poistoa, muutoin eduskunnan tahtotilaa Savonlinnan sairaalan palvelutason turvaamisesta ei voida toteuttaa. Toisaalta on myös

niin, että jos Savonlinnan sairaalan palvelutaso joudutaan rahoituksen puutteen vuoksi ajamaan alas, palvelua koko hyvinvointialueelle ei voida suoraan tuottaa Mikkelin keskussairaalan nykyisissä tiloissa vaan se vaatii tiloihin tehtäviä muutoksia ja siten investointeja Mikkelin keskussairaalan leikkaustiloihin, vuodeosastoihin, päivystykseen, apteekki ja varastotiloihin. Samoin investointeja tulnaisiin vaatimaan ensihoidon siirtokalustoon.

Hyvinvointialueet päättävät saamansa rahoituksen kohdentamisesta ja palveluverkkonsa sisällöstä. Määräaikaisuus on toimintaympäristölle itseään ruokkiva, negatiivinen kehä ja se syö tulevat investoinnit melko nopeasti, toiminnan kehittämisen sijaan ajaututaan hitaaseen alas ajamiseen ja asteittaiseen toimintojen loppumiseen. On hyvinvointialueen asia varmistaa, ettei yksiköiden välillä ajaututa epätarkoituksenmukaiseen kilpailuun henkilöstöstä ja, että toiminnan suunnittelussa huomioidaan resurssien tarkoituksenmukainen käyttö. Määräaikaisuus huonontaa myös ylipäättään Etelä-Savon houkuttelevuutta uusissa investoinneissa ja lisää väestön poismuuttoa alueelta, väestörakenne vinoutuu entisestään ja huoltosuhde kasvaa, kun alueella jo nyt on Suomen vanhin väestö. Palvelutason ylläpidolla on iso aluetaloudellinen vaikutus Savonlinnan alueella. Ympäri vuorokautisen päivystyksen ylläpidon yhteiskunnalliset vaikutukset ovat isot.

Etelä-Savon hyvinvointialue kävisi mielellään neuvotteluja palvelurakenteen turvaamisesta ja rahoitusmallista sekä Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja Valtiovarainministeriön kanssa.

Lakiesityksessä on tuotu esiin kuusi tapaa toteuttaa eduskunnan tahtotila eli Savonlinnan ja Kemin sairaaloiden riittävän palvelutason turvaaminen ja tarvittaessa toimenpiteet sen varmistamiseksi. Etelä-Savon hyvinvointialue katsoo, että mikään näistä esitetyistä vaihtoehdoista ei yksinään riitä turvaamaan Savonlinnan sairaalan palvelutasoa, jota eduskunta hallitukselta edellyttää.

Voimaantulolain 59 §:n perustelujen mukaan kahdesta päivystyksestä aiheutuviin kustannuksiin ei maksettaisi erilliskorvausta Etelä-Savon tai Lapin hyvinvointialueille, vaan kustannukset tulisi kattaa hyvinvointialueen rahoituslain mukaisella yleiskatteellisella rahoituksella (HE 241/2020 vp, s. 924).

Voimassa oleva rahoitusmalli ei huomioi riittävällä ja oikealla tavalla Savonlinnan sairaalan tarvitsemaa rahoitusta ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystyksen ylläpitämiseen. Etelä-Savon hyvinvointialueelle tulee osoittaa erillinen rahoitus ympärivuorokautisen päivystyksen ylläpitämiseen Mikkelissä ja Savonlinnassa, jonka myötä turvataan parhaiten alueen palvelujen saatavuus, saavutettavuus, laatu ja kustannusvaikuttavuus.

Etelä-Savon hyvinvointialueen kanta on, että kahden päivystävän sairaalan malli on määritettävä olosuhdetekijäksi ja huomioitava rahoitusmallissa, jotta hallituksen ehdotus toteuttaa eduskunnan tahdon. Tällöin Etelä-Savon hyvinvointialueelle muodostuu tosiasiallinen mahdollisuus ja velvollisuus pitää yllä kahta päivystävää sairaalaa.

Eduskunnan päätöksen pitää olla, että nykyinen Savonlinnan sairaala jatkaa Etelä-Savon hyvinvointialueella. Hallituksen ja eduskunnan tulee varmistaa, että Etelä-Savon hyvinvointialueelle varmistetaan pysyvä mahdollisuus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystyksikköä Mikkelin ja Savonlinnan sairaaloiden yhteydessä. Lisäksi eduskunta osoittaa yhteispäivystyksen järjestämiseen

pysyvän lisärahoituksen olosuhdetekijänä vuodesta 2024 alkaen. Tämä rahoitus ei vähennä muiden hyvinvointialueiden rahoitusta.